

Vooral aandacht voor uiergezondheid

Gidi Smolders (Praktijkonderzoek) en
Jan van Vliet (Gezondheidsdienst voor Dieren)

De maatregelen ter verbetering van de uiergezondheid op de Bioveebedrijven hebben effect. Als de melkmachine goed werkt en de melktechniek optimaal is, kan de aandacht gericht worden op andere factoren die de uiergezondheid mede bepalen. Na soms vrij rigoureuze maatregelen om het bedrijf te saneren staat het voorkomen van een hoog celgetal of mastitis krijgen voorop. De aandacht voor een goede uiergezondheid moet, ook als er geen problemen zijn, niet verslappen.

Uiergezondheid kost productie en rust

Tot nu toe is er in Bioveem veel aandacht geweest voor uiergezondheid. Dat is ook vrij logisch: koeien met een slechte uiergezondheid produceren niet optimaal, zijn niet wel en de veehouder ergert zich ten minste twee keer per dag aan de problemen. Bovendien kost een voortdurend hoog celgetal in de tankmelk geld. Voor een aantal veehouders binnen Bioveem was dat aanleiding om bijvoorbeeld de melkmachine te laten doormeten en advies te vragen over de melktechniek en de verdere gang van zaken op het bedrijf. Op basis daarvan is een plan van aanpak gemaakt om de uiergezondheid te verbeteren. Daarin staan maatregelen ter preventie en ter genezing van vaak subklinische uieraandoeningen. Aanpassingen aan de melkmachine, het voorbehandelen, hygiëne tijdens het melken en in de stal, de voeding en het behandelen van zieke koeien zijn in zo'n plan van aanpak opgenomen. Ook het eventueel opruimen van koeien met een slechte genezingskans om de besmettingsdruk op het bedrijf te verlagen maakt deel uit van de aanpak. Om te weten welke besmetting er op het bedrijf voorkomt en om te zien of behandeling van zieke koeien het gewenste effect heeft, wordt gevraagd melkmonsters te nemen voor bacterieel onderzoek.

Percentage hoogcelgetalkoeien veelal te hoog

In figuur 1 is aangegeven hoeveel koeien met een hoog celgetal er de laatste jaren op de Bioveebedrijven waren. Een hoogcelgetal is bij oudere koeien meer dan 250.000 cellen/ml en bij vaarzen meer dan 150.000 cellen/ml. De bedrijven zijn gerangschikt op het percentage koeien met een hoog celgetal in 2002. Het koecelgetal geeft een indruk van de uiergezondheid op een bedrijf. Bij koeien met mastitis (zowel klinisch als subklinisch) zal het celgetal stijgen. Voor een goede uiergezondheid zien we graag dat minder dan 15 % van de koeien een hoog celgetal heeft. Deze streefwaarde wordt in 2001 door 3 bedrijven gehaald en in 2002 door 1 bedrijf. Het gemiddelde percentage

koeien met een hoog celgetal was in 2001 en 2002 resp. 29 en 24 %. De verschillen tussen bedrijven zijn groot.

De helft van de bedrijven heeft voortdurend 25 % of meer koeien met een hoog celgetal. Het stippellijntje geeft de stand van zaken t/m juli in 2003 weer. Het lijkt erop dat op de bedrijven met het hoogste percentage hoogcelgetalkoeien een verbetering optreedt.

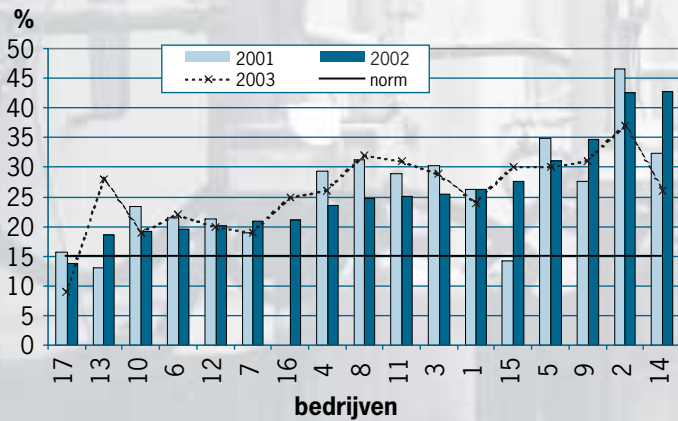
Extra maatregelen hebben effect

In figuur 2 is het verloop van het percentage hoogcelgetalkoeien weergegeven op de bedrijven waar extra aandacht besteed wordt aan uiergezondheid. Ter vergelijking is ook het gemiddelde van alle bedrijven weergegeven. Het gemiddelde percentage schommelt steeds rond de 25 %, met in de zomer de hogere waarden en in de winterperiode in het algemeen de lagere percentages. Op de bedrijven waar extra aandacht aan uiergezondheid wordt besteed, was het percentage koeien met een hoog celgetal sterk wisselend; variaties van 10 tot 50 % van de koeien zijn daar geen uitzondering. Aanvankelijk was het percentage koeien steeds hoger dan het gemiddelde van alle bedrijven, het laatste jaar liggen ze rondom het gemiddelde. Het vasthouden en mogelijk nog wat verder verbeteren van de situatie is op die bedrijven uitgangspunt.

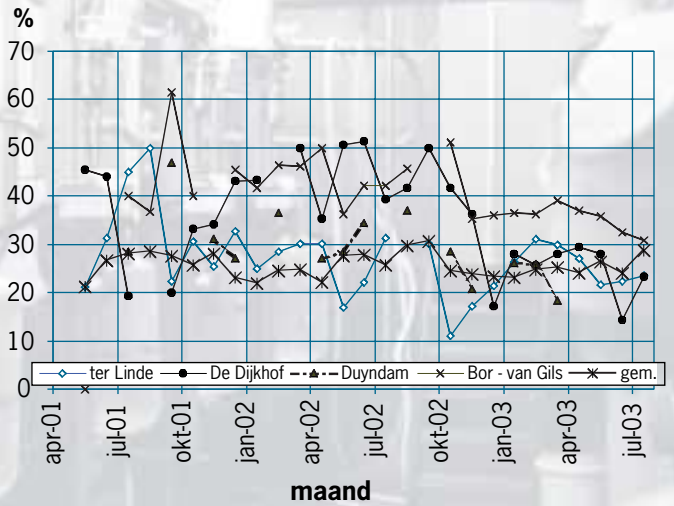
Bedrijf ter Linde heeft nu een percentage hoogcelgetalkoeien van circa 25 %, na aanvankelijk de helft van de koeien met een hoog celgetal te hebben. Op het bedrijf worden bij voorkeur homeopathische remedies toegepast voor het oplossen van problemen en ter verhoging van de weerstand van koeien. Staphylococci (STC) zijn de belangrijkste bacteriën bij hoogcelgetalkoeien; bij hoge celgetallen zijn ze moeilijk te bestrijden. 13 koeien werden wegens een voortdurend hoog celgetal afgevoerd.

Ook op de Dijkhof lijkt het probleem van de hoogcelgetalkoeien nu beheersbaar. Er is bij koeien met hardnekkige mastitis

Figuur 1 Percentage hoogcelgetalkoepen 2001 en 2002

Figuur 2 Percentage koeien met een hoog celgetal

gebruik gemaakt van antibiotica en in een aantal gevallen bij het droogzetten van hoog celgetalkoepen op basis van celgetal en aard van de bacteriën. Bovendien werden de hoogcelgetalkoepen een tijdlang in een aparte groep gehouden en gemolken om besmetting tijdens het melken te voorkomen. Veel melkmonsters bleken ook op de Dijkhof besmet te zijn met staphylococci (STC) en ook Streptococcus Uberis kwam voor. In 2002 werden 13 koeien wegens een hoog celgetal afgevoerd om de besmettingsdruk te verlichten. Twee keer is met alle betrokkenen de situatie op het bedrijf doorgenomen en zijn min of meer bij het bedrijf passende adviezen gegeven.

Bij Duyndam hebben de maatregelen ter preventie van hoogcelgetalkoepen, waaronder het afvoeren van 17 koeien, effect gehad, al wordt de streefwaarde van minder dan 15 % koeien met een hoog celgetal nog niet gehaald. Op dit bedrijf is ook de voeding een aantal keren onderwerp van gesprek geweest en is o.a. een screening voor BVD, IBR en Para_TBC uitgevoerd.

Bij Bor is een aantal koeien met antibiotica behandeld als uiterste maatregel om het celgetal op een normaal niveau te krijgen. Daarna is met homeopathische en bloesemremedies geprobeerd het celgetal te verlagen. Staphylococcus Aureus en Streptococcus Uberis komen relatief veel voor en zijn, zeker als ze al lang aanwezig zijn, moeilijk te bestrijden. In de figuur is te zien dat

er een dalende tendens is in het celgetal; het niveau is echter nog te hoog. 5 koeien met regelmatig een hoog celgetal werden afgevoerd.

Conclusie

Op biologische melkveebedrijven staat preventie tegen ziekten voorop. Bij uiergezondheid heeft dat betrekking op de melkmachine en de melktechniek maar ook op huisvesting en voeding. Als koeien toch ziek worden, moeten ze, liefst met alternatieve middelen, genezen worden. "Gangbare" kengetallen (celgetal, soort kiem, nieuwe infecties, aantal klinische mastitisgevallen) kunnen ook biologische melkveebedrijven bruikbare informatie leveren voor een plan van aanpak. Het consequent volgen van een bij het bedrijf passend plan kan de basis zijn voor het verschuiven van curatieve naar preventieve (be)handelingen.

